

ΥΠΑΤΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 8.1.2018
JOIN(2018) 1 final

**ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Στοιχεία για μια στρατηγική της ΕΕ για το Ιράκ

Εισαγωγή

Ο λαός, η κυβέρνηση και οι ένοπλες δυνάμεις του Ιράκ, με τη διεθνή στήριξη του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh¹, κατάφεραν να τερματίσουν τον έλεγχο εδαφών του Ιράκ από το Da'esh. Η χώρα ταλανίζεται από συγκρούσεις επί πολλά έτη, τόσο πριν όσο και μετά το 2003, αλλά οι τρομοκρατικές πράξεις του Da'esh από το 2014 και έπειτα αποτελούν την πιο αποτροπιαστική εκδήλωση εσωτερικής βίας έως σήμερα. Το Ιράκ πρέπει τώρα να εκμεταλλευτεί τη νέα αυτή ευκαιρία για να οικοδομήσει ένα πολυσυλλεκτικό και υπεύθυνο πολιτικό σύστημα που θα υπηρετεί όλες τις κοινότητες, τις περιφέρειες και τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, θα διατηρεί την πολυμορφία της χώρας και θα προάγει την δημοκρατική τάξη. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των πολιτών και της κυβέρνησής τους και να αποφευχθεί ενδεχόμενη επιστροφή σε διχαστικές σεκταριστικές και αποσχιστικές τάσεις.

Ο απολογισμός του τριετούς αγώνα κατά του Da'esh για τη χώρα ήταν βαρύτατος. μεγάλες απώλειες ζών αμάχων και στρατιωτών, πολύς ανθρώπινος πόνος και τραυματικές εμπειρίες, διαρκής εκτοπισμός εκατομμυρίων ατόμων, καταστροφή του κοινωνικού ιστού, ιδίως στις κοινότητες που επηρέασαν οι συγκρούσεις, εκτεταμένες καταστροφές στις δημόσιες και ιδιωτικές υποδομές και επισφαλής δημοσιονομική και οικονομική κατάσταση. Η κυβέρνηση και ο λαός του Ιράκ βρίσκονται σήμερα αντιμέτωποι με πολλές προκλήσεις. Η υπέρβαση αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για το Ιράκ, τη Μέση Ανατολή αλλά και τη διεθνή κοινότητα συνολικότερα —που έχουν στο σύνολό τους βιώσει τις συνέπειες της κρίσης και θα επηρεάζονταν αρνητικά από τη συνέχιση της αστάθειας στο Ιράκ.

Ιδίως η ΕΕ έχει ζωτικό συμφέρον να διασφαλίσει ότι το Ιράκ θα εξέλθει ισχυρότερο από την κρίση. Εάν δεν αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτια της κρίσης, θα θιγούν η ενότητα, η ασφάλεια, η δημοκρατική τάξη αλλά και η οικονομική ανάπτυξη της χώρας και θα υπονομευτούν οι μεταρρυθμιστικές και συμφιλιωτικές προσπάθειες της ιρακινής κυβέρνησης. Ένα τέτοιο σενάριο είναι πολύ πιθανό να διευρύνει το σεκταριστικό χάσμα και να επιτείνει τις εθνοτικές εντάσεις. αφενός, το Ιράκ θα εξακολουθούσε να αποτελεί παράδεισο για την τρομοκρατία, συνιστώντας έτσι άμεση και διαρκή απειλή για την ασφάλεια της ΕΕ, και, αφετέρου, η χώρα θα βυθιζόταν σε μια νέα κρίση οι ανθρωπιστικές συνέπειες της οποίας θα επηρέαζαν τις γειτονικές χώρες και την ΕΕ, ιδίως με τη μορφή της παράτυπης μετανάστευσης. Είναι επομένως αναγκαίο η ΕΕ και η διεθνής κοινότητα να παραμείνουν προσηλωμένες στη στήριξη του Ιράκ εν μέσω της κρίσιμης αυτής συγκυρίας.

Η παρούσα ανακοίνωση, η οποία βασίζεται στη συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας² αλλά και στα διδάγματα από την υλοποίηση της περιφερειακής στρατηγικής της ΕΕ για τη Συρία και το Ιράκ, καθώς και για την απειλή του Da'esh, του 2015³, αποτελεί φυσιολογική εξέλιξη στο πλαίσιο της δέσμευσης της ΕΕ, που μετατοπίζει το βάρος από τον αγώνα κατά της εδαφικής επικράτησης του Da'esh στην εξεύρεση τρόπων με τους οποίους η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των

¹ <http://theglobalcoalition.org/en/home/>

² <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

³ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/20150206_join_en.pdf

συγκεκριμένων προκλήσεων που αντιμετωπίζει πλέον το Ιράκ. Ανταποκρίνεται στο αίτημα που υπέβαλε το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ της 19ης Ιουνίου 2017⁴ ζητώντας από την Ύπατη Εκπρόσωπο για θέματα Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνουν στρατηγική που θα παρέχει κατευθύνσεις ως προς τα επόμενα βήματα στο πλαίσιο της δέσμευσης της ΕΕ έναντι του Ιράκ. Η εν λόγω στρατηγική για το Ιράκ έχει τρεις κύριους σκοπούς:

- 1) να προσδιοριστούν οι σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Ιράκ,
- 2) να καθοριστούν τα συμφέροντα και οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ στις σχέσεις της με το Ιράκ,
- 3) να καθοριστούν οι προτεραιότητες για τη δράση της ΕΕ, με βάση την υφιστάμενη στήριξη της ΕΕ και με επικέντρωση, σε πρώτη φάση, στη στήριξη της ΕΕ για τις πλέον άμεσες επείγουσες προκλήσεις του συνεχιζόμενου εκτοπισμού, της σταθεροποίησης και της συμφιλίωσης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της ιρακινής κυβέρνησης. Η επιτυχία στην υλοποίηση της στρατηγικής θα εξαρτηθεί εν τέλει από την πολιτική βούληση των φορέων χάραξης πολιτικής της χώρας.

1. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Ιράκ και η περιφερειακή συγκυρία

1.1 Η πρόκληση σε ανθρωπιστικό επίπεδο και σε επίπεδο αυτοδιοίκησης και σταθεροποίησης: Το Ιράκ αντιμετωπίζει τεράστια και άμεση ανθρωπιστική πρόκληση. Οι τριετείς συγκρούσεις σε ολόκληρη τη χώρα είχαν ως αποτέλεσμα ειδηχθεί παραβιάσεις των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των τοπικών πληθυσμών, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων, οι οποίες πιθανότατα συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, και έχουν επιφέρει σοβαρά πλήγματα στον κοινωνικό ιστό της χώρας. **Τρία εκατομμύρια και πλέον Ιρακινοί παραμένουν εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας, και εκατομμύρια άλλοι εξακολουθούν να έχουν απόλυτη ανάγκη ανθρωπιστικής βοήθειας.** Σε αυτούς περιλαμβάνονται ευάλωτες ομάδες, όπως παιδιά που δεν λαμβάνουν πλήρη σχολική εκπαίδευση επί σειρά ετών και γυναίκες που υφίστανται σεξουαλική βία. Λόγω των συγκρούσεων έχουν σημειωθεί **εκτεταμένες καταστροφές στις μη στρατιωτικές υποδομές**, όπως μεταξύ άλλων σε δίκτυα ύδρευσης, ιατρικές εγκαταστάσεις και σχολεία, και παρουσιάζονται σοβαρές ελλείψεις σε βασικές υπηρεσίες. Οι συγκρούσεις έχουν επίσης επηρεάσει σημαντικά το περιβάλλον, μέσω της μόλυνσης του εδάφους και των υπόγειων υδάτων, με ανάλογες επιπτώσεις στην υγεία και στα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων.

Η πρόοδος που σημειώθηκε χάρη στις πρώτες προσπάθειες εγχώριων και διεθνών παραγόντων για τη σταθεροποίηση των απελευθερωμένων περιοχών ήταν σημαντική, καθώς δύο εκατομμύρια εκτοπισθέντες έχουν επιστρέψει ήδη στις εστίες τους, στις περισσότερες περιπτώσεις με ειρηνικό και ομαλό τρόπο. Εντούτοις, πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη για να επιστρέψουν στα σπίτια τους και τα υπόλοιπα τρία εκατομμύρια εκτοπισθέντων πολιτών. Για να καταστεί δυνατή η επιστροφή των εκτοπισθέντων πολιτών στις εστίες τους με ασφαλή,

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2017/06/19/conclusions-iraq/>

οικειοθελή, αξιοπρεπή τρόπο και, δη, χωρίς διακρίσεις, η ιρακινή κυβέρνηση οφείλει να παρέχει ασφάλεια, να προβεί σε ενέργειες εκκαθάρισης ναρκοπεδίων, να αποκαταστήσει βασικές υπηρεσίες και υποδομές, να εξασφαλίσει τη δυνατότητα εξασφάλισης μέσω διαβίωσης, και παράλληλα να εγγυηθεί την παροχή υπόλογης και αντιπροσωπευτικής μη στρατιωτικής διακυβέρνησης στις απελευθερωμένες περιοχές προκειμένου να οικοδομηθεί εμπιστοσύνη. Επιβάλλεται επίσης να αντιμετωπιστούν ζητήματα που αφορούν τα αποδεικτικά ταυτότητας, τη στέγαση, τα δικαιώματα εγγείου ιδιοκτησίας και τα λοιπά περιουσιακά δικαιώματα προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία της σταθεροποίησης μακροπρόθεσμα. Η διαδικασία αυτή ενέχει προκλήσεις σε επίπεδο πολιτικής, ασφάλειας, οικονομίας και υλικοτεχνικής υποστήριξης. Σε ορισμένες περιοχές που απελευθερώθηκαν πρόσφατα έχουν ήδη αντιμετωπιστεί δυσχέρειες στην αποκατάσταση του κράτους δικαίου σε πλήρη συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για να είναι αποτελεσματικές, οι διαδικασίες σταθεροποίησης και ανασυγκρότησης θα πρέπει να συνοδεύονται από προσπάθειες για την επίτευξη πολιτικής συμφιλίωσης και την αντιμετώπιση των αδικιών και αδυναμιών που διευκόλυναν την εμφάνιση του Da'esh. Με τον τρόπο αυτόν αμβλύνεται επίσης ο κίνδυνος οι ίδιες αυτές διαδικασίες να καταστούν μελλοντικά καταλύτης για περαιτέρω διακοινοτικές εντάσεις.

1.2 Η πρόκληση σε επίπεδο ασφάλειας είναι διττή: να προστατευθεί η ιρακινή κοινωνία από τις συνεχιζόμενες τρομοκρατικές επιθέσεις και να υπερκεραστεί ο εκ των πραγμάτων κατακερματισμός των δομών ασφαλείας. Η κατάρρευση μεγάλων τμημάτων του ιρακινού στρατού το 2014 μπροστά στη ραγδαία προέλαση του Da'esh υποχρέωσε τις ιρακινές πολιτικές και θρησκευτικές αρχές να παροτρύνουν τους ιρακινούς πολίτες να προσχωρήσουν στις τάξεις νέων ή υφιστάμενων ένοπλων ομάδων, υπό το λάβαρο των «Δυνάμεων Λαϊκής Κινητοποίησης», ως ένα επείγον και έκτακτο μέσο για την υποστήριξη των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας στην ανάσχεση της προέλασης του Da'esh και την ανακατάληψη των χαμένων εδαφών. Το Ιράκ έχει διατηρήσει έναν καλά εκπαιδευμένο αλλά ισχνό κορμό εθνικού στρατού που θα χρειαστεί περαιτέρω διαρθρωτική υποστήριξη. Οι δυνάμεις της ιρακινής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των Πεσμεργκά του Ιρακινού Κουρδιστάν, έλαβαν σημαντική διεθνή υποστήριξη, με τη μορφή, μεταξύ άλλων, υλικού και εκπαίδευσης για την άμεση ένοπλη αντίσταση κατά του Da'esh. Ωστόσο, μετά από τις πολυετείς συγκρούσεις που είχαν ως αποτέλεσμα την επιβολή μιας στρατιωτικοποιημένης αστυνόμευσης, η ιρακινή αστυνομία θα πρέπει να μεταρρυθμιστεί προς υποστήριξη μιας προσανατολισμένης στο κράτος δικαίου και υπόλογης μη στρατιωτικής αστυνόμευσης που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις κοινότητες. **Η αποτελεσματική και ριζική μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας** τόσο στη στρατιωτική όσο και στη μη στρατιωτική σφαίρα **έχει αναχθεί σε άμεση προτεραιότητα**, προκειμένου να εδραιωθούν οι αρμοδιότητες και η νομιμότητα του κράτους και να καταστεί δυνατός ο αποτελεσματικός έλεγχος της επικράτειας και ο περιορισμός των απειλών της τρομοκρατίας και του εγκλήματος. Τούτο θα πρέπει να περιλαμβάνει κατάλληλους μηχανισμούς για την επανένταξη μεγάλης μερίδας των επιστράτων στην κοινωνία. Η εδραίωση του κράτους δικαίου και η βελτίωση των προτύπων των ανθρώπινων δικαιωμάτων αποτελούν επίσης αναγκαίες προϋποθέσεις για τον περιορισμό του κινδύνου μελλοντικών κύκλων βίας.

1.3 Η πρόκληση σε πολιτικό επίπεδο: Οι αρχικές επιτυχίες του Da'esh οφείλονται ως ένα βαθμό στον πολιτικό κατακερματισμό του Ιράκ ως επακόλουθο των κρίσεων που προηγήθηκαν, τον οποίο μάλιστα επέτειναν. Η διατήρηση και η ενίσχυση της ενότητας, της ασφάλειας και της ανάπτυξης της χώρας έχουν, ως εκ τούτου, μεγαλύτερη σημασία από ποτέ: **τόσο η πολιτική μεταρρύθμιση όσο και η εθνική συμφιλίωση** θα πρέπει να παραμείνουν **στο επίκεντρο των προσπαθειών του ιρακινού πολιτικού κατεστημένου**. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε ήδη, τον Σεπτέμβριο του 2014, ένα φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση των πλέον επιτακτικών αναγκών, το οποίο θα πρέπει να υλοποιηθεί σε κάθε επίπεδο της χώρας. Πυλώνες του προγράμματος είναι η καταπολέμηση της διαφθοράς και η δίκαιη κατανομή του εθνικού πλούτου, η παγίωση του κράτος δικαίου και η πλήρης συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, και οι προσπάθειες για την επίτευξη εθνικής συμφιλίωσης και πολιτικής πολυσυλλεκτικότητας. Ωστόσο, η εφαρμογή του έχει καθυστερήσει, όχι μόνο λόγω της ανάγκης να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στις επιχειρήσεις κατά του Da'esh, αλλά και λόγω της πολιτικής διχόνοιας στο εσωτερικό της χώρας και των χρονιζόντων προβλημάτων διαφθοράς και νεποτισμού. Ένα κρίσιμο σημείο για την ιρακινή κυβέρνηση είναι ότι, βασιζόμενη στις πρωτοβουλίες που έχει ήδη αναλάβει, θα πρέπει να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη στο πολιτικό σύστημα, να υπερκεράσει τον κατακερματισμό και να παγιάσει την ενότητα της χώρας. Για να μην επαναληφθούν οι συνθήκες που οδήγησαν στην άνοδο του Da'esh είναι απαραίτητο να υπάρξει μια συνολική εθνική πολιτική για την κοινωνική, πολιτική και οικονομική επανένταξη των πληθυσμών, ιδίως στις περιοχές που επλήγησαν από τις συγκρούσεις, σε αντιδιαστολή με μια πολιτική που περιορίζεται στις επιστροφές. Επείγουσας αντιμετώπισης χρήζει και **η κατάσταση των πολυάριθμων μειονοτήτων του Ιράκ**, προκειμένου να διατηρηθεί η πολυμορφία της ιρακινής κοινωνίας, αλλά και η ενότητα και σταθερότητά της. Είναι επίσης αναγκαίο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στις περιοχές που δεν επλήγησαν άμεσα από τις συγκρούσεις, όπως μεταξύ άλλων στο νότιο τμήμα της χώρας, καθώς η ισόρροπη πρόοδος και ανάπτυξη στο σύνολο της χώρας θα είναι κρίσιμης σημασίας για τη σταθερότητά της. Η κινητοποίηση για την εξεύρεση πολιτικών λύσεων, τόσο στις χρόνιες όσο και στις πιο πρόσφατες διαφορές, είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα της χώρας. Μια επείγουσα προτεραιότητα είναι να καταβληθούν προσπάθειες για να τεθούν **οι σχέσεις μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της κυβέρνησης της περιοχής του Κουρδιστάν** σε βιώσιμη και σταθερή βάση μέσω εποικοδομητικού διάλογου σε όλα τα συναφή ζητήματα πολιτικής, ασφάλειας και οικονομίας. Κατευθυντήρια αρχή του εν λόγω διαλόγου θα πρέπει να είναι η αποφυγή μονομερών ενεργειών και η πλήρης εφαρμογή του ιρακινού συντάγματος.

1.4. Η πρόκληση σε οικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο: Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις και η συμφιλίωση θα πρέπει να στηρίζονται σε συνεκτικές πολιτικές για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη που θα αποφέρουν οφέλη σε όλους τους Ιρακινούς, στη βάση ενός δίκαιου μοντέλου κατανομής του πλούτου και της δικαιοσύνης μεταξύ των γενεών. Τα έσοδα του Ιράκ από το πετρέλαιο δεν είχαν έως τώρα ευεργετικά αποτελέσματα για το σύνολο της χώρας, λόγω της επιδίωξης προσόδων, της αναποτελεσματικότητας των κρατικών επιχειρήσεων, της επικέντρωσης στη βραχυπρόθεσμη κατανάλωση μέσω ενός υπερτροφικού δημόσιου τομέα και της ανεξέλεγκτης διαφθοράς. Ως αποτέλεσμα, το Ιράκ είναι αντιμέτωπο

με χρονίζουσες μακροοικονομικές αδυναμίες οι οποίες θα πρέπει να ξεπεραστούν επείγοντως δεδομένου ότι η ύπαρξη **χρηστού δημοσιονομικού και νομισματικού πλαισίου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη σταθερότητα της χώρας**. Αν και το Ιράκ συγκαταλέγεται στις χώρες μέσου-υψηλού εισοδήματος, η ταξινόμηση αυτή βασίζεται στο κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), το οποίο μειώθηκε από 7 021 δολάρια ΗΠΑ (USD) το 2013 σε 4 533 USD το 2016, και δεν αποτυπώνει τη ζοφερή πραγματικότητα που θέλει το ένα τέταρτο του πληθυσμού να ζει σήμερα κάτω από το όριο της φτώχειας. Τα τρία τελευταία χρόνια η αυξημένη παραγωγή πετρελαίου, η οποία το 2017 έφτασε κατά μέσο όρο τα 4,5 εκατ. βαρέλια ημερησίως, στηρίζει την οικονομία και τα κρατικά έσοδα. Ωστόσο, οι κλυδωνισμοί από την πτώση των τιμών του πετρελαίου σε συνδυασμό με τις ένοπλες συγκρούσεις είχαν ως αποτέλεσμα να συρθούν οι υπόλοιποι κλάδοι πλην του πετρελαϊκού σε ύφεση και τα δημόσια οικονομικά στο τεράστιο έλλειμμα του 14 % του ΑΕΠ το 2016. Στο μεταξύ η κυβέρνηση σύναψε συμφωνία stand-by με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) τον Ιούλιο του 2016, η οποία προβλέπει στήριξη ύψους 5,3 δισ. δολάρια ΗΠΑ, εκ των οποίων έχουν εκταμιευτεί ως τώρα 2,1 δισ. δολάρια. Η Ομάδα των Επτά (G7), συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ, στηρίζει τη συμφωνία, η οποία εξαρτάται από την υλοποίηση ενός προγράμματος δημοσιονομικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Στα τέλη του 2017 η διατήρηση της συμφωνίας stand-by με το ΔΝΤ βρίσκεται σε κίνδυνο, επειδή η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης του Ιράκ δεν αποτυπώνει επαρκώς το συμφωνημένο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Τυχόν αποτυχία του προγράμματος θέτει εν αμφιβόλω τη δυνατότητα του Ιράκ να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις του και καθιστά ανενεργή τη σημαντική στήριξη της G7.

Συνολικά, η ιρακινή οικονομία βρισκόταν σε ύφεση το 2017, με ελαφρώς θετικότερες προοπτικές για το 2018, αναλόγως της κατάστασης στον τομέα της ασφάλειας και στην αγορά του πετρελαίου. Για το 2017 το Ιράκ συμφώνησε με τον Οργανισμό Πετρελαιοεξαγωγικών Κρατών (ΟΠΕΚ) να μειώσει την παραγωγή πετρελαίου του κατά 6 %, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της ανάπτυξης του ΑΕΠ και τη μείωση των δημόσιων εσόδων. Δεδομένης της παράτασης της συμφωνίας του ΟΠΕΚ, τα δημόσια έσοδα από το πετρέλαιο δεν αναμένεται να ανακάμψουν σημαντικά το 2018 και απαιτούνται αυστηρότερα μέτρα λιτότητας για την τήρηση των όρων της συμφωνίας stand-by και τη διατήρηση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών της κυβέρνησης. Ως εκ τούτου, το Ιράκ μπορεί να εξασφαλίσει την τόσο αναγκαία μακροοικονομική σταθερότητα και να τηρήσει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις του εφόσον επιταχύνει τις μεταρρυθμίσεις στους τομείς της διακυβέρνησης και των δημοσιονομικών, οι οποίες είχαν ήδη καθυστερήσει ακόμη και πριν ενσκήψει η κρίση στον τομέα της ασφάλειας. Το μέλλον επιφυλάσσει σημαντικές οικονομικές και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις ενόψει των προκλήσεων σε ανθρωπιστικό επίπεδο και σε επίπεδο σταθεροποίησης και ανασυγκρότησης —το κόστος της ανασυγκρότησης στην μετά το Da'esh εποχή ανέρχεται σύμφωνα με τις τρέχουσες εκτιμήσεις της ιρακινής κυβέρνησης σε 150 δισ. δολάρια ΗΠΑ. Το κοινωνικό κόστος της ανασυγκρότησης θα είναι τεράστιο, λόγω χάρη για την επανένταξη των εκατομμυρίων των εκτοπισθέντων στο εσωτερικών της χώρας, των αναπήρων και των ψυχικά τραυματισμένων ατόμων, των βετεράνων πολέμου και των νέων που διέκοψαν την εκπαίδευσή τους. Επιπλέον, η χώρα έχει μπροστά της τη δύσκολη μάχη της δημιουργίας θέσεων εργασίας για τον ταχέως

αυξανόμενο νεανικό πληθυσμό. Οι μειωμένες τιμές του πετρελαίου αποτελούν ευκαιρία για την ώθηση της οικονομικής διαφοροποίησης, αλλά ενώ για τον συγκεκριμένο διαρθρωτικό μετασχηματισμό συνήθως χρειάζονται πολλά έτη, απαιτούνται άμεσα μέτρα για την ένταξη του αυξανόμενου νεανικού πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Ο δημόσιος τομέας δεν μπορεί πλέον να τους προσφέρει απασχόληση όπως συνέβαινε την εποχή των υψηλών τιμών του πετρελαίου, γεγονός που καταδεικνύει τη σημασία που έχει η ισχυρή ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και των άμεσων ξένων επενδύσεων, που μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό μοχλό μεγέθυνσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας.

1.5 Η πρόκληση σε επίπεδο μετανάστευσης: Το Ιράκ αποτελεί, αφενός, χώρα υποδοχής προσφύγων και, αφετέρου, χώρα προέλευσης σημαντικών μεταναστευτικών ροών. Η χώρα, πέραν των 3 εκατομμυρίων εσωτερικά εκτοπισθέντων ατόμων, φιλοξενεί 250 000 Σύριους πρόσφυγες. Ο μεγάλος αριθμός των εσωτερικά εκτοπισθέντων ατόμων, σε συνδυασμό με τις δυσκολίες που παρουσιάζει η επιστροφή στις απελευθερωμένες περιοχές και την ασταθή πολιτική και οικονομική κατάσταση, αυξάνουν περαιτέρω τον κίνδυνο μεταναστευτικών ροών, τόσο στο εσωτερικό του Ιράκ όσο και προς την Ευρώπη. Μεταξύ του 2014 και του 2016 περισσότεροι από 135 000 έφτασαν παράτυπα στην ΕΕ. Ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου που υπέβαλαν Ιρακινοί πολίτες στην ΕΕ ανήλθε σε 125 286 το 2016. Μετά την έναρξη της εφαρμογής της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας⁵ ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων στην ΕΕ μειώθηκε σημαντικά, αλλά ο κίνδυνος της παράτυπης μετανάστευσης παραμένει υψηλός. Σχεδόν 7 500 Ιρακινοί έφτασαν παράτυπα στην ΕΕ το 2017 (Ιανουάριος-Σεπτέμβριος). Έως τώρα στο Ιράκ έχει επιστρέψει περιορισμένο μόνο ποσοστό των Ιρακινών που διαμένουν παράτυπα στην ΕΕ⁶. Ωστόσο, παρατηρείται σταθερά αυξανόμενη τάση εκούσιου επαναπατρισμού από την ΕΕ στο Ιράκ⁷. Παράλληλα, παρατηρείται πτωτική τάση όσον αφορά το μέσο ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος ασύλου⁸, με αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των Ιρακινών που επαναπατριζονται από την ΕΕ, λόγω επίσης και της βελτίωσης της κατάστασης στο Ιράκ και της ήττας του Da'esh.

1.6 Η πρόκληση σε περιφερειακό επίπεδο: Οι σχέσεις του Ιράκ με τους γείτονές του μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη σταθερότητα και στο πρόγραμμα πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων της χώρας. Το Ιράκ βρισκόταν ανέκαθεν στο επίκεντρο των σεκταριστικών διαφορών στην περιοχή, και έχει θεμελιώδες συμφέρον οι διαφορές αυτές να μην ενταθούν. Στη νέα τάξη πραγμάτων στην μετά το Da'esh εποχή, διανοίγονται για το Ιράκ νέες ευκαιρίες για επανεξισορρόπηση των σχέσεων με όλους τους γείτονές του και επανένταξή του στην περιφερειακή οικονομία, στη βάση των θετικών βημάτων προσέγγισης των γειτόνων του Ιράκ που έχει πραγματοποιήσει έως τώρα η ιρακινή κυβέρνηση. Τούτο μπορεί να παίξει καίριο ρόλο στη μείωση και την εκτόνωση των περιφερειακών εντάσεων, προς το συμφέρον του Ιράκ και της ευρύτερης περιοχής, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της κρίσης της Συρίας.

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/countries-origin-transit/eu-turkey-statement/>

⁶ 17 065 επιστροφές το 2016, δηλ. ποσοστό επιστροφών 50 %, 4 950 επιστροφές το 2015, δηλ. ποσοστό επιστροφών 16 % —στοιχεία της Eurostat.

⁷ 11 723 το 2016, συγκριτικά με 3 237 το 2015 —στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ).

⁸ 84 % το 2015, 62 % το 2016, 53 % το δεύτερο τρίμηνο του 2017 —στοιχεία της Eurostat.

2. Στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ στο Ιράκ

Η ΕΕ, για να συνδράμει το Ιράκ στην υπέρβαση των εσωτερικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει, καθόρισε μια σειρά από στρατηγικούς στόχους οι οποίοι θα καθοδηγήσουν τη στήριξή της προς το Ιράκ την προσεχή πενταετία. Δεδομένου του πλήθους των προκλήσεων, η ΕΕ θα πρέπει να εργαστεί για την επίτευξη όλων των στόχων ταυτόχρονα. Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ στο Ιράκ θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Διατήρηση της **ενότητας, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας** του Ιράκ.
- Ενίσχυση του πολιτικού συστήματος του Ιράκ, μέσω της στήριξης των προσπαθειών του Ιράκ για την εδραίωση ενός **ισόρροπου, υπόλογου και δημοκρατικού συστήματος διακυβέρνησης** που θα σέβεται το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Απαραίτητο στοιχείο των παραπάνω είναι οι βελτιώσεις στον τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας, ιδίως δε της επιβολής του νόμου, και η αποδοτική και υπόλογη διοίκηση σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο.
- Στήριξη των ιρακινών αρχών στην ανάπτυξη και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης και στρατηγικής απόκρισης στις μεγαλύτερες, κατά προτεραιότητα, ανάγκες της χώρας στην μετά το Da'esh εποχή. Τούτο θα πρέπει να περιλαμβάνει την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και υποστήριξης για την ταχεία ανάκαμψη, σταθεροποίηση, ανάπτυξη και ανασυγκρότηση. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να παρέχεται με όσο το δυνατόν πιο ομαλό τρόπο ώστε να αποτραπεί η επιστροφή στη βία.
- Προαγωγή **βιώσιμης, βασισμένης στη γνώση οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς** στο Ιράκ, η οποία μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και οικονομικές προοπτικές για τον αυξανόμενο νεανικό πληθυσμό σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.
- Στήριξη της κρατικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας στο Ιράκ μέσω εθνικών πολιτικών για την προαγωγή, μεταξύ άλλων, της εθνοτικής και θρησκευτικής πολυμορφίας του Ιράκ, της ενίσχυσης της **εθνικής ταυτότητας και της συμφιλίωσης** των ποικιλόμορφων κοινοτήτων του, βάσει της ισότητας των πολιτών, και της ανάπτυξης μιας δραστήριας κοινωνίας των πολιτών.
- Προαγωγή **αποτελεσματικού και ανεξάρτητου δικαστικού συστήματος** και της αποδοτικής επιβολής του ώστε να βελτιωθεί η συνολικότερη λογοδοσία, μεταξύ άλλων και για την απονομή δικαιοσύνης για τα εγκλήματα του Da'esh.
- Καθιέρωση **διαλόγου για τη μετανάστευση** με το Ιράκ προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα κυριότερα βαθύτερα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης και να δοθεί βοήθεια στις ιρακινές αρχές για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, ειδικότερα μέσω της εντατικοποίησης της συνεργασίας σε τομείς προτεραιότητας όπως η επανεισδοχή παράτυπων Ιρακινών από την ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας επί διαδικασιών που διευκολύνουν την αναγνώριση και τον επαναπατρισμό όσων επιστρέφουν), η συνδρομή στη διαχείριση

των συνόρων, η διευκόλυνση των επαφών με την ιρακινή διασπορά στην ΕΕ, η οργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης σχετικά με τους κινδύνους της παράτυπης μετανάστευσης, καθώς και η καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων.

- Στήριξη **των καλών σχέσεων του Ιράκ με όλους τους γείτονές του** και προώθηση του ρόλου του ως παράγοντα που συμβάλλει στην περιφερειακή ειρήνη.
- Επιδίωξη **στενότερης συνεργασίας ΕΕ-Ιράκ** συνολικότερα.

Η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει τους στόχους αυτούς τόσο μέσω της συντονισμένης προσέγγισης των πολιτικών της όσο και με τα κράτη μέλη της, ιδίως στους τομείς της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, της οικονομικής ανάπτυξης, των επενδύσεων και της χρηστής διακυβέρνησης, του εμπορίου, της ανθρωπιστικής βοήθειας και της μετανάστευσης, σε πλήρη συντονισμό, παράλληλα, με τις εν εξελίξει προσπάθειες του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ), της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και άλλων εταίρων.

3. Η έως τώρα στήριξη της ΕΕ

Από το 2003 η ΕΕ στηρίζει τον μετασχηματισμό του Ιράκ σε ένα πολυσυλλεκτικό δημοκρατικό κράτος που ερείδεται στο κράτος δικαίου και στον σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Περαιτέρω, το 2012 η ΕΕ και το Ιράκ συμφώνησαν τη σύναψη μακροπρόθεσμης σύμπραξης με τη μορφή συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ιράκ η οποία εφαρμόζεται προσωρινά και πρόκειται να τεθεί σύντομα σε ισχύ⁹. Την τελευταία τριετία η ΕΕ έχει υπάρξει ένθερμος υποστηρικτής της ιρακινής κυβέρνησης στον αγώνα της κατά του Da'esh και της προσπάθειάς της για την επίτευξη της επειγόντως αναγκαίας προόδου στους τομείς των μεταρρυθμίσεων και της συμφιλίωσης, όπως αποτυπώνεται ήδη στην περιφερειακή στρατηγική της ΕΕ για τη Συρία και το Ιράκ, καθώς και για την απειλή του Da'esh, του 2015¹⁰. Την περίοδο 2014 – 2017 μόνο η στήριξη της ΕΕ ανήλθε συνολικά σε άνω των 650 εκατ. EUR. Κατά την κατανομή των πόρων αυτών η ΕΕ ακολουθεί πάντοτε μια ενιαία προσέγγιση για «ολόκληρο το Ιράκ» η οποία συνίσταται στα εξής:

- σημαντική ανθρωπιστική βοήθεια και στήριξη της ανθεκτικότητας στη βάση των αναγκών και της ευπάθειας για όλους τους πληθυσμούς που επλήγησαν από τις συγκρούσεις, μεταξύ άλλων και σε καταστάσεις εκτοπισμού αλλά και στις περιπτώσεις που τα άτομα έχουν καταφέρει να επιστρέψουν σε περιοχές που

⁹ Απόφαση (ΕΕ) 2012/418 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την υπογραφή, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την προσωρινή εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της αφενός, και της Δημοκρατίας του Ιράκ αφετέρου (ΕΕ L 204 της 31.7.2012, σ. 18) και κείμενο της συμφωνίας (σ. 20). Εν αναμονή της έναρξης ισχύος της, η συμφωνία εφαρμόζεται προσωρινά σύμφωνα με το άρθρο 3 της απόφασης.

¹⁰ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/20150206_join_en.pdf

ανακαταλήφθηκαν· η ΕΕ έχει αναλάβει προσπάθειες προώθησης των ανθρωπιστικών θεμάτων που αποβλέπουν στην προστασία των αμάχων κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη των εχθροπραξιών, ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, και έχει στηρίξει την παροχή βασισμένης σε αρχές ανθρωπιστικής βοήθειας και προστασίας·

- στήριξη για τη σταθεροποίηση των απελευθερωμένων περιοχών και για τη δημιουργία ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας —η ΕΕ ενεργεί ως συντονιστής και βασικός χρηματοδότης των δραστηριοτήτων για τον περιορισμό του κινδύνου των εκρηκτικών·
- συμβουλευτικές υπηρεσίες για την πραγματοποίηση των προσπαθειών εθνικής και τοπικής συμφιλίωσης εντός ενός βελτιωμένου πλαισίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- στήριξη για τη βελτίωση της διακυβέρνησης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο·
- στήριξη για ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση.

Τα παραπάνω συνδυάζονται με τις διπλωματικές προσπάθειες που καταβάλλει η ΕΕ για τη μεγιστοποίηση της διεθνούς στήριξης του Ιράκ στον αγώνα του για την εξουδετέρωση του Da'esh.

4. Μέτρα πολιτικής της ΕΕ που στηρίζουν τους στρατηγικούς στόχους

Η ΕΕ, για να πετύχει τους στρατηγικούς στόχους της, θα πρέπει να παρέχει στήριξη στο Ιράκ στους ακόλουθους τομείς:

4.1 Συνέχιση της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και στήριξης της ανθεκτικότητας στους ιρακινούς πολίτες υπό παρατεταμένο εκτοπισμό

Το Ιράκ δεν είναι φτωχή χώρα, αλλά το τίμημα των πολυετών συγκρούσεων και των προσπαθειών για την εκρίζωση του Da'esh είναι βαρύ για τη χώρα, με αποτέλεσμα να υπάρχουν στο Ιράκ πολλοί φτωχοί, ή και άμπωτοι ακόμη, άνθρωποι. Οι ανθρωπιστικές συνέπειες των συγκρούσεων μόλις τώρα αρχίζουν να γίνονται ορατές στην πλήρη κλίμακα και βαρύτητά τους. Οι ικανότητες αντίδρασης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο έχουν φτάσει στα όριά τους και απαιτείται η συνεχής συνδρομή των διεθνών παραγόντων, με την ΕΕ να φιλοδοξεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανθρωπιστική δράση και την ταχεία ανάκαμψη. Στόχος της ΕΕ θα πρέπει επομένως να είναι να συμβάλει στην κάλυψη των κενών και να δώσει στο ιρακινό κράτος τη δυνατότητα να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών του.

Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ στο Ιράκ θα πρέπει να συνεχίσει να παρέχει συνδρομή και προστασία σε όλους τους Ιρακινούς που επλήγησαν από τις συγκρούσεις και θα ενισχύσει την προώθηση της προστασίας τους σύμφωνα με το ιρακινό εθνικό δίκαιο, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και τις κατευθυντήριες αρχές για την εκτόπιση ατόμων στο εσωτερικό.

Θα πρέπει να παρασχεθεί πρόσθετη στήριξη από την ΕΕ προκειμένου να συμβάλει στην αντιμετώπιση των άμεσων και των πιο μακροχρόνιων προβλημάτων των πληθυσμών που

επλήγησαν από τις συγκρούσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η παροχή υπηρεσιών άμεσης ενίσχυσης θα είναι ζωτικής σημασίας για όσους έχουν υποστεί σωματικά και ψυχικά τραύματα, ή βία λόγω φύλου και σεξουαλική βία που σχετίζεται με τις συγκρούσεις, για τις οικογένειες που έχουν χάσει συγγενείς τους στις μάχες, καθώς και για κρατούμενους και τους συγγενείς τους. Η ανθρωπιστική βοήθεια και η στήριξη της μακροπρόθεσμης ανθεκτικότητας θα συνεχίσουν επίσης να στηρίζουν τις ιρακινές αρχές στην παροχή μέριμνας για τις οικογένειες και τα μεμονωμένα άτομα που δεν μπορούν να επιστρέψουν στις εστίες τους και έχουν υποστεί δευτερογενή ή παρατεταμένο εκτοπισμό ως αποτέλεσμα ενδοκοινοτικών συγκρούσεων. Στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαία η παροχή υπηρεσιών για την εξασφάλιση βασικών μέσων διαβίωσης και η προώθηση της πρόσβασης των ανθρώπων αυτών σε βιώσιμες λύσεις όσον αφορά τον αναγκαστικό εκτοπισμό τους. Η ΕΕ, για να βοηθήσει το Ιράκ να καλύψει τις ανάγκες του σε επείγουσα βοήθεια όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και αποτελεσματικά, θα πρέπει να επιδιώξει την καλύτερη δυνατή χρήση και αλληλεπίδραση των διαφόρων μέσων της.

4.2 Διευκόλυνση της σταθεροποίησης των απελευθερωμένων εδαφών και της ταχείας ανάκαμψης προς υποστήριξη της επιστροφής των εκτοπισθέντων με ασφαλή, οικειοθελή και αξιοπρεπή τρόπο

Βασικός στόχος για την ΕΕ κατά τους πρώτους 18 μήνες μετά την εδαφική ήττα του Da'esh θα πρέπει να είναι η υποστήριξη των προσπαθειών της ιρακινής κυβέρνησης για **σταθεροποίηση των απελευθερωμένων περιοχών και για διευκόλυνση της ασφαλούς, ενημερωμένης, οικειοθελούς και αξιοπρεπούς επιστροφής των εκτοπισθέντων πολιτών** στις εστίες τους, συμπεριλαμβανομένων των μειονοτικών ομάδων. Αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση της απογοήτευσης και της απελπισίας —του πρόσφορου αυτού εδάφους για τον εξτρεμισμό και τη βία— που μπορεί να προκαλέσει ο παρατεταμένος εκτοπισμός. Η σταθεροποίηση και οι επιστροφές αποτελούν επίσης κρίσιμο παράγοντα για τη σταθερότητα σε πιο μακροπρόθεσμο επίπεδο και για τη διατήρηση της πολυμορφίας της χώρας, και λειτουργούν ως αντικίνητρο για την παράτυπη μετανάστευση και την επακόλουθη διαρροή εγκεφάλων, με τις αρνητικές συνέπειες που αυτή έχει για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης του Ιράκ.

Οι προσπάθειες της ΕΕ για τη στήριξη της σταθεροποίησης θα πρέπει να συνεχιστούν μέσω της ενίσχυσης των προσπαθειών μετριασμού του κινδύνου των εκρηκτικών (εκκαθάριση παγίδων και εκρηκτικών που έχουν ήδη προκαλέσει τον θάνατο αμάχων που επιστρέφουν στις εστίες τους), οι οποίες, λόγω της μεγάλης έκτασης του προβλήματος, αποτελούν απαραίτητο προπομπό για σειρά άλλων δραστηριοτήτων σταθεροποίησης. Η ΕΕ θα συνεχίσει να συντονίζει την υποομάδα για τον μετριασμό του κινδύνου των εκρηκτικών στους κόλπους της ομάδας εργασίας σταθεροποίησης του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh, εφαρμόζοντας τη νέα «συνδυαστική» προσέγγιση που αξιοποιεί με ολοκληρωμένο τρόπο το σύνολο των εθνικών και διεθνών πόρων και ικανοτήτων για τον μετριασμό του κινδύνου των εκρηκτικών που διατίθενται στο Ιράκ.

Επίσης, υπό την αιγίδα της ιρακινής κυβέρνησης και με την υποστήριξη του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh και του ΟΗΕ και άλλων κατάλληλων

διαύλων, η ΕΕ θα πρέπει να παρέχει οικονομική βοήθεια στους παρακάτω τομείς και να εμμένει στην πλήρη συμμετοχή των γυναικών και των νέων στις ακόλουθες δράσεις:

- α) αποκατάσταση βασικών δημόσιων υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτροδότηση, ύδρευση και αποχέτευση, υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για τον καθαρισμό μολυσμένων περιοχών) και απαραίτητων, ελαφρών υποδομών·
- β) στήριξη των μέσων διαβίωσης ως πηγών εισοδήματος για τα νοικοκυριά που επιστρέφουν, αλλά και για την άμεση επανεκκίνηση της οικονομίας·
- γ) δημιουργία ικανοτήτων για την τοπική αυτοδιοίκηση, παγίωση αποτελεσματικής διακυβέρνησης και συμμετοχής των κοινοτήτων·
- δ) συμφιλίωση των κοινοτήτων: η στήριξη της σταθεροποίησης είναι αναγκαίο να καλύπτει τα ιδιαίτερος εύαλτα άτομα. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας σε σχέση με την παρεχόμενη βοήθεια, μέσω της αναδιοργάνωσης των σημερινών συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

4.3 Αναδιάρθρωση και στήριξη του τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας, μεταξύ άλλων και σε σχέση με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Η ριζική μεταρρύθμιση των τομέων της στρατιωτικής και της μη στρατιωτικής ασφάλειας θα είναι κρίσιμης σημασίας για τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα. Η ΕΕ θα επικεντρώσει τη στήριξή της στον τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας, αξιοποιώντας τις ικανότητες αρκετών κρατών μελών. Για να ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών του Ιράκ, η κυβέρνηση θα χρειαστεί να αποδείξει ότι είναι ικανή να διασφαλίσει συνθήκες ασφάλειας και κράτους δικαίου μέσω αξιόπιστων, τακτικών δυνάμεων μη στρατιωτικής ασφάλειας που σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και αποτελούν τους μοναδικούς φορείς παροχής ασφάλειας.

Στο πλαίσιο αυτό και ανταποκρινόμενη στο αίτημα των ιρακινών αρχών για στήριξη της μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας, η ΕΕ ανέπτυξε τον Νοέμβριο του 2017 στο Ιράκ τη **συμβουλευτική αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς στήριξη της μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας (EUAM Iraq)**¹¹ προκειμένου να συνδράμει τις ιρακινές αρχές στην ενίσχυση των κρατικών οργάνων και της διακυβέρνησης σύμφωνα με την εθνική στρατηγική ασφάλειας του Ιράκ. Η εν λόγω αποστολή της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) θα επιτρέψει στην ΕΕ να παρέχει συμβουλές σε θέματα στρατηγικής πολιτικής στο Γραφείο του Συμβούλου Εθνικής Ασφάλειας και στο Υπουργείο Εσωτερικών, και να αξιολογήσει τις προοπτικές ευρύτερης μελλοντικής δραστηριοποίησης της ΕΕ. Θα πρέπει να παρέχονται στρατηγικές συμβουλές σχετικά με τη συνολικότερη πολιτική ασφάλειας, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού, και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Η αποστολή θα προωθήσει επίσης τη στενότερη συνεργασία μεταξύ της διεθνούς κοινότητας και των αρμόδιων ιρακινών αρχών για την υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης μεταρρύθμισης του τομέα ασφάλειας του Ιράκ. Ως εκ τούτου η αποστολή θα συνεργαστεί στενά με τις ιρακινές αρχές,

¹¹ Απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2017/1869 του Συμβουλίου, της 16ης Οκτωβρίου 2017.

τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και με άλλους εταίρους, συμπεριλαμβανομένων του ΟΗΕ (Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών και Αποστολή Βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών για το Ιράκ (UNAMI), μεταξύ άλλων) και του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh, προκειμένου να καθοριστούν σαφή όρια μεταξύ της στήριξης του στρατιωτικού και του μη στρατιωτικού τομέα. Η κάλυψη των αναγκών των πρώην μαχητών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της μεταρρύθμισης, δεδομένου ότι αποτελεί βασικό ζήτημα για τη σταθεροποίηση της χώρας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παροχής προς αυτούς ευκαιριών εκπαίδευσης και απασχόλησης και της επανένταξής τους σε μια ειρηνική κοινωνία.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να συνεχίσει να παρέχει σταθερή στήριξη στις ευρύτερες προσπάθειες του Παγκόσμιου Συνασπισμού για την καταπολέμηση του Da'esh, αλλά και του ΟΗΕ, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη μάχη του Ιράκ κατά του βίαιου εξτρεμισμού. Θα πρέπει να επιδιώξει να ενισχύσει την ικανότητα του Ιράκ στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών απειλών, μέσω διαλόγου σε θέματα καταπολέμησης της τρομοκρατίας και μέτρων για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού που ενδέχεται να οδηγήσουν στην παροχή περαιτέρω τεχνικής υποστήριξης και συμβουλών. Το Ιράκ, δεδομένου ότι περιλαμβάνεται στους καταλόγους τόσο της ΕΕ όσο και της ειδικής ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) με τις τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου που παρουσιάζουν στρατηγικές ανεπάρκειες σε σχέση με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες/χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίσει το θέμα αυτό κατά προτεραιότητα, σε στενή συνεργασία με την ΕΕ.

4.4. Πολιτική μεταρρύθμιση, βελτιωμένη διακυβέρνηση, ανθρώπινα δικαιώματα και συμφιλίωση

Βασικός στόχος των πολιτικών της ΕΕ στο Ιράκ είναι η στήριξη της ιρακινής κυβέρνησης στην υλοποίηση μιας πολιτικής μεταρρύθμισης που θα εξασφαλίσει μεγαλύτερη **πολιτική πολυσυλλεκτικότητα και τη συνέχιση της διαδικασίας συμφιλίωσης**.

Η πρόοδος των μεταρρυθμίσεων, σύμφωνα με τα προγράμματα μεταρρυθμίσεων της ιρακινής κυβέρνησης για τα έτη 2014 και 2015, αποτελούν επιτακτική ανάγκη. Οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση της δημοκρατικής πολιτικής διακυβέρνησης, της πολυσυλλεκτικότητας, του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της ισότητας των πολιτών, της δίκαιης κατανομής των πόρων και της καταπολέμησης της διαφθοράς, και έχουν κρίσιμη σημασία για κάθε προσπάθεια σταθεροποίησης της χώρας, προώθησης της ειρήνης και εξασφάλισης της ευημερίας όλων των Ιρακινών. Έως τώρα, ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων είναι αργός. Υπάρχουν, ωστόσο, ενθαρρυντικές ενδείξεις ότι στο ευρύ κοινό και στην κοινωνία των πολιτών του Ιράκ αρχίζει να αναπτύσσεται μια νέα δυναμική υπέρ των μεταρρυθμίσεων, όπως προκύπτει από τις διαδηλώσεις και τις διαδικτυακές εκστρατείες που πραγματοποιήθηκαν, ακόμη και κατά την περίοδο που η χώρα μαχόταν κατά του Da'esh. Ενισχυμένη από τη νίκη κατά του Da'esh και τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, η ιρακινή κυβέρνηση θα πρέπει να εκμεταλλευτεί αυτή την ευκαιρία για να εντείνει τις προσπάθειες και να εργαστεί υπέρ της συμφιλίωσης την επαύριο των συγκρούσεων.

Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να παρέχει στήριξη στις πρωτοβουλίες συμφιλίωσης, οσάκις κρίνεται σκόπιμο, σε συντονισμό με την UNAMI. Βασικός στόχος για την ΕΕ στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να είναι η στήριξη της διαμεσολάβησης και του διαλόγου, με επικέντρωση όχι μόνο στο εθνικό αλλά και στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Υπό τον όρο ότι οι μεταρρυθμιστικές και συμφιλιωτικές προσπάθειες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης θα επιδείξουν ικανοποιητική πρόοδο, η ΕΕ θα πρέπει να είναι πρόθυμη να επενδύσει σε στοχευμένη στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης των κρατικών οργάνων του Ιράκ ώστε να είναι αντιπροσωπευτικά, πολυσυλλεκτικά, να αντικατοπτρίζουν την κοινή ιρακινή ταυτότητα και να αποφεύγουν την επιδίωξη στενών σεκταριστικών συμφερόντων. Η εν λόγω θεσμική στήριξη θα αποτελέσει καίριο συμπλήρωμα στις μεταρρυθμιστικές και συμφιλιωτικές προσπάθειες της κυβέρνησης που αποβλέπουν στους ίδιους στόχους και τους καθιστούν πιο βιώσιμους. Η ΕΕ είναι επίσης έτοιμη να παράσχει στήριξη στις πολιτικές μεταρρυθμίσεις, στη διενέργεια της εκλογικής διαδικασίας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τις διεθνείς δεσμεύσεις, καθώς και στα αναγκαία συνοδευτικά μέτρα για τη **στήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών**. Η πλήρης συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή επίσης στην **ορθή αντιπροσώπευση των γυναικών, των νέων και των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες** μέσα από επαρκείς πλατφόρμες για την ενσωμάτωσή τους.

Η πρόκληση της σταθεροποίησης και της αποκατάστασης της υπό πολιτική διοίκηση ασφάλειας και διακυβέρνησης στις απελευθερωμένες περιοχές έφερε στην επιφάνεια ζητήματα σχετικά με τη μελλοντική σχέση μεταξύ των ομοσπονδιακών αρχών και των κυβερνείων, ιδίως όσον αφορά τον έλεγχο των δυνάμεων ασφαλείας, των πόρων και της εδραίωσης αντιπροσωπευτικής και αποτελεσματικής τοπικής αυτοδιοίκησης. Η ΕΕ είναι έτοιμη να στηρίξει κάθε μέτρο αποκέντρωσης/αποσυγκέντρωσης που θα θελήσει να λάβει το Ιράκ στο πλαίσιο του ομοσπονδιακού συνταγματικού πλαισίου, εφόσον εντάσσεται στις ευρύτερες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Είναι επίσης έτοιμη να παράσχει βοήθεια στις τοπικές αρχές για την ανάπτυξη ικανοτήτων στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η σταθεροποίηση. Η υποστήριξη αυτή θα πρέπει να βασιστεί σε σχέδιο που θα εκπονήσει η ιρακινή κυβέρνηση.

4.5 Επίλυση διαφορών μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της περιφερειακής κυβέρνησης του Κουρδιστάν μέσω εποικοδομητικού διαλόγου

Η επιτυχία της στρατιωτικής επιχείρησης στη Μοσούλη οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην καλή συνεργασία και στον κοινό στόχο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της περιφερειακής κυβέρνησης του Κουρδιστάν. Τις καλές αυτές σχέσεις θέτει σε δοκιμασία η μονομερής απόφαση της περιοχής του Κουρδιστάν για διεξαγωγή δημοψηφίσματος σχετικά με την ανεξαρτησία του. Η ΕΕ θα πρέπει να παραμείνει απόλυτα προσηλωμένη στην ενότητα του Ιράκ και να ενθαρρύνει τα δύο μέρη να αναθερμάνουν το πνεύμα συνεργασίας ώστε να ενισχυθεί η ομοσπονδιακή τάξη στο Ιράκ και να επιλυθούν οι χρόνιες διαφωνίες επί των σημείων που αποτελούν αγκάθι στις μεταξύ τους σχέσεις. Τούτο θα πρέπει να περιλαμβάνει την επίλυση των διαφορών για το πετρέλαιο και τον επιμερισμό των σχετικών προσόδων, καθώς και την οριοθέτηση των διαφιλονικούμενων μεθοριακών περιοχών μέσω διαδικασίας

εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της περιφερειακής κυβέρνησης του Κουρδιστάν που θα βασίζεται στο ιρακινό σύνταγμα και στις εκατέρωθεν ευθύνες και δικαιώματα των μερών. Η ΕΕ θεωρεί ότι **ο συνεχής διάλογος για όλα τα εκκρεμή ζητήματα** είναι αναγκαίος για την εξεύρεση λύσεων που θα πληρούν τις συνταγματικές επιταγές και θα διαμορφώσουν μια σταθερή σχέση που θα ικανοποιεί αμφότερα τα μέρη.

4.6 Οικονομικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις και εμπορικές συναλλαγές

Η ΕΕ στηρίζει τη βούληση της ιρακινής κυβέρνησης για οικονομικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως δε τον στόχο της για μείωση των επιδοτήσεων και των κεφαλαιουχικών δαπανών, παράλληλα με τη διατήρηση του επιπέδου των δαπανών κοινωνικής προστασίας και τη βελτίωση της δημοσιονομικής διαφάνειας και της νομισματικής σταθερότητας. Η ισχύουσα συμφωνία stand-by με το ΔΝΤ παίζει αποφασιστικό ρόλο στην προσπάθεια του Ιράκ να ανακτήσει μακροοικονομική σταθερότητα (μέσω της διατήρησης της ισοτιμίας, της μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, του ελέγχου του ύψους του χρέους, της εξόφλησης καθυστερούμενων οφειλών προς τις διεθνείς πετρελαϊκές εταιρείες, της αναδιάρθρωσης κρατικών τραπεζών κ.λπ.).

Η κυβέρνηση οφείλει να επιδειξεί αποφασιστικότητα στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων δεδομένου ότι δεν έχουν συντελεστεί έως τώρα οι απαιτούμενες δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις και η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε βιώσιμα επίπεδα. Η ουσιαστικότερη δέσμευση της ιρακινής κυβέρνησης έναντι των μεταρρυθμίσεων στον δημοσιονομικό τομέα και τον τομέα της διακυβέρνησης, σε συντονισμό με τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έχει καθοριστική σημασία για την επιτυχή συνέχιση της διεθνούς στήριξης, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος του ΔΝΤ. Η αποδοτικότερη χρήση των σημαντικότερων προσόδων από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο και η κινητοποίηση άλλων προσόδων εκτός του πετρελαίου είναι αναγκαία για τη δημοσιονομική σταθερότητα, για την οικονομική ανάπτυξη που θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τους νέους της χώρας και αποτελεί μια από τις καλύτερες άμυνες απέναντι στα καλέσματα της τρομοκρατικής ιδεολογίας, καθώς και για τους σκοπούς της ανασυγκρότησης. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι επίσης κρίσιμης σημασίας για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος του Ιράκ και για την αποκατάσταση της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας, ιδίως δε στον τομέα της ηλεκτροδότησης. Οι εν εξελίξει μεταρρυθμίσεις που στηρίζει η Παγκόσμια Τράπεζα, με τη συνδρομή της ΕΕ, ιδίως στους τομείς της χρηστής διακυβέρνησης, του εκσυγχρονισμού των δημόσιων συστημάτων δημοσιονομικής διαχείρισης, της μεταρρύθμισης των κρατικών επιχειρήσεων και της μεταρρύθμισης του τομέα της ενέργειας, είναι στρατηγικής σημασίας για να μπορέσει το Ιράκ να δρέψει τα οφέλη της εξορυκτικής βιομηχανίας του και των ανεκμετάλλευτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για το καλό ολόκληρου του πληθυσμού.

Η ΕΕ θα πρέπει να προσφέρει την εμπειρογνωσία της για τη στήριξη αυτών των οικονομικών μεταρρυθμίσεων στο Ιράκ, αξιοποιώντας τα διάφορα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ιράκ. Σε πρώτο στάδιο, στο επίκεντρο θα πρέπει να τεθεί η βελτίωση της δημόσιας δημοσιονομικής

διαχείρισης, σε στενή συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα.

Η ΕΕ θεωρεί τη σύσφιξη των εμπορικών δεσμών με το Ιράκ ως σημαντική συνιστώσα της ανασυγκρότησης και της ανάπτυξης του Ιράκ. Οι διμερείς εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο οικονομιών έχουν σημαντική δυναμική. Οι επενδύσεις της ΕΕ έχουν ιδιαίτερος ευεργετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη του Ιράκ. Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να στηρίζει την προσχώρηση του Ιράκ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και να ενθαρρύνει το Ιράκ να ζητήσει τη συνδρομή της Παγκόσμιας Τράπεζας (Πρόγραμμα στήριξης για τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών) ώστε να διευκολυνθεί η ένταξη του Ιράκ στην παγκόσμια οικονομία.

4.7 Στήριξη για ένα αποτελεσματικό και ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα και μεταβατική δικαιοσύνη

Η ΕΕ θα πρέπει να υποστηρίξει την κυβέρνηση στην ανάπτυξη ανεξάρτητου και αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος που σέβεται τις δημοκρατικές αξίες, τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης, το κράτος δικαίου και τους διεθνείς κανόνες και τα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι σημαντικό να αναδιαρθρωθεί το σωφρονιστικό σύστημα και οι νομικές προϋποθέσεις κράτησης, ιδίως για πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς ελέγχου, σύμφωνα με την εθνική και τη διεθνή νομοθεσία και τα πρότυπα που εξασφαλίζουν ανθρώπινες συνθήκες κράτησης. Εάν δεν αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, θα τεθούν σε κίνδυνο οι προσπάθειες σταθεροποίησης και συμφιλίωσης.

Τα φοβερά εγκλήματα του Da'esh έχουν προκαλέσει απέραντο πόνο στα θύματα και τις οικογένειές τους. Είναι σημαντικό στις προσπάθειες συμφιλίωσης να περιλαμβάνεται διαδικασία που θα οδηγήσει στη δίωξη των υπεύθυνων για κάθε τέτοιο έγκλημα, την απόδοση δικαιοσύνης και την αποκατάσταση των θυμάτων και θα αποτελεί μέρος **ευρύτερης διαδικασίας μεταβατικής δικαιοσύνης**, με σκοπό την εξασφάλιση λογοδοσίας για κάθε παραβίαση και καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκε στο πλαίσιο των συγκρούσεων. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να προσπαθήσει να υποστηρίξει τις διεθνείς προσπάθειες πρόληψης της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και αποκατάστασης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς του Ιράκ.

Η ιρακινή κυβέρνηση έχει συμφωνήσει, στο πλαίσιο της απόφασης 2379(2017) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, να αποδώσει ευθύνες στο Da'esh για τις πράξεις του στο Ιράκ. Θα σταλεί στο Ιράκ ομάδα του ΟΗΕ με σκοπό τη συλλογή, τη διατήρηση και την αποθήκευση αποδεικτικών στοιχείων για πράξεις που ενδέχεται να συνιστούν εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονία και έχουν διαπραχθεί από την τρομοκρατική ομάδα στο Ιράκ· η ομάδα αυτή θα ενεργεί με πλήρη σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας και της δικαιοδοσίας του Ιράκ για τα εγκλήματα που διαπράττονται στην επικράτειά του. Η ΕΕ είναι έτοιμη να υποστηρίξει τις σχετικές προσπάθειες της ιρακινής κυβέρνησης και έχει ήδη λάβει μέτρα για την ενίσχυση συνεργασίας βασιζόμενης στα αμοιβαία συμφέροντα του Ιράκ και της ΕΕ στον εν λόγω τομέα. Καθώς ένα μέρος των ξένων μαχητών που εντάχθηκαν στο Da'esh προέρχονται από κράτη μέλη της ΕΕ, η έρευνα και η δίωξη των εγκλημάτων τους στο πλαίσιο ανεξάρτητων ποινικών διαδικασιών που τηρούν τις

αρχές της ορθής διαδικασίας και είναι συνεπείς προς το διεθνές δίκαιο αποτελεί επίσης κατεπείγουσα προτεραιότητα για την ΕΕ. Οι στόχοι της ΕΕ στο πλαίσιο αυτό είναι στενά ευθυγραμμισμένοι με τους στόχους του σχεδίου δράσης του Παρισιού¹² και τις προτεραιότητες για δράση της Μαδρίτης¹³ όσον αφορά τη λογοδοσία για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από το Da'esh.

4.8 Στήριξη για ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση

Η πρόσφατη κρίση έχει διαταράξει σημαντικά το εκπαιδευτικό σύστημα στο Ιράκ και εκτιμάται ότι 3,5 εκατομμύρια παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη εκπαίδευσης δασκάλων, αύξησης του αριθμού των σχολικών κτηρίων και αντιμετώπισης των εμποδίων που συναντούν τα παιδιά όσον αφορά την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση προκειμένου να **αποφευχθεί η δημιουργία μιας «χαμένης γενιάς»**. Η ΕΕ θα πρέπει να αυξήσει τη στήριξή της στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με έμφαση στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, την εκ νέου καθιέρωση εθνικών προγραμμάτων σπουδών σε απελευθερωμένες περιοχές και την πρόσβαση στην εκπαίδευση των εκτοπισθέντων παιδιών και των παιδιών που κατοικούν σε αγροτικές περιοχές. Θα πρέπει επίσης να συνεχίσει να παρέχει στήριξη στις ευκαιρίες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλους και ιδίως για τους εκτοπισθέντες και τους πρόσφυγες. Σημαντική προτεραιότητα της ΕΕ κατά την υλοποίηση των εν λόγω μέτρων θα πρέπει να είναι η μεγιστοποίηση της πρόσβασης των κοριτσιών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποκλείονταν μέχρι σήμερα.

Λαμβανομένων υπόψη των δυνατοτήτων της εκπαίδευσης να λειτουργήσει ως καταλύτης ανάπτυξης, η ΕΕ θα πρέπει να στηρίζει το Ιράκ στη μεταρρύθμιση της πολιτικής και της διακυβέρνησης στον εν λόγω τομέα, τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για μάθηση, την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, καθώς και την ενίσχυση της νεολαίας μέσω τοπικών πρωτοβουλιών. Τα παραπάνω θα πρέπει να συνοδεύουν ένα βιώσιμο σύστημα προστασίας των παιδιών ως μέρος της βελτιωμένης διακυβέρνησης στη χώρα. Οι προσπάθειες ενίσχυσης και στήριξης των ιρακινών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, ιδίως των πανεπιστημίων και των ερευνητικών κέντρων —που κάποτε συγκαταλέγονταν μεταξύ των καλύτερων στην περιοχή— είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικές.

4.9 Διαχείριση της μετανάστευσης

Στο πλαίσιο της περιφερειακής διαδικασίας της Βουδαπέστης, πραγματοποιούνται εδώ και αρκετά χρόνια συζητήσεις με το Ιράκ όσον αφορά τη μετανάστευση. Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ του Ιουνίου 2017 επιβεβαίωσε ότι η υποστήριξη της ανάκαμψης του Ιράκ παραμένει πάγια δέσμευση της ΕΕ, ιδίως μέσω της εφαρμογής της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ιράκ, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας στον τομέα της μετανάστευσης σε όλες τις πτυχές της, και κάλεσε το Ιράκ να συνεργαστεί περαιτέρω για τη διευκόλυνση της επιστροφής των Ιρακινών στη χώρα τους.

¹² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/north-africa-and-middle-east/events/article/the-paris-action-plan-09-08-2015>

¹³ http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/SalaDePrensa/ElMinisterioInforma/Documents/20170524_MADRID%20PRIORITIES%20FINAL.pdf

Με γνώμονα την τεχνική επίσκεψη των αντιπροσώπων της ΕΕ στο Ιράκ τον Δεκέμβριο του 2017, η ΕΕ επιδιώκει την ανάπτυξη **εξατομικευμένης προσέγγισης στη διαχείριση της μετανάστευσης** προς όφελος τόσο της ΕΕ όσο και του Ιράκ. Η συνεργασία θα βασίζεται σε αξιολόγηση των ειδικών αναγκών η οποία διενεργείται σε αμοιβαία διαβούλευση μεταξύ των μερών. Θα εστιάζει σε τομείς προτεραιότητας όπως η ενισχυμένη συνεργασία κατά την επανεισδοχή παράτυπων ιρακινών μεταναστών από την ΕΕ με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διεθνών προτύπων, η συνδρομή στην ενίσχυση της σχέσης μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης, η οργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών σχετικά με τους κινδύνους της παράτυπης μετανάστευσης και η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Τα μέρη συμφώνησαν να αναλάβουν την υποχρέωση επανεισδοχής των παράτυπων μεταναστών τους, συμπεριλαμβανομένων αυτών που θα επιλέξουν να επιστρέψουν οικειοθελώς.

5. Εφαρμογή και διεθνής συνεργασία

Κατά την εφαρμογή των πολιτικών και των μέτρων που προβλέπονται στην εν λόγω στρατηγική, **η ΕΕ θα πρέπει να συνεργαστεί στενά με την ιρακινή κυβέρνηση** με σκοπό τον προσδιορισμό συγκεκριμένων αναγκών και τον καθορισμό προτεραιοτήτων. Ο στενός συντονισμός και η συνεργασία με τα κράτη μέλη, τον ΟΗΕ, τον Παγκόσμιο Συνασπισμό για την καταπολέμηση του Da'esh, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα, καθώς και άλλους περιφερειακούς και διεθνείς εταίρους θα είναι καίριας σημασίας για την επιτυχημένη εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων. Η πλήρης χρήση των μηχανισμών που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ιράκ θα δώσει στην ΕΕ τη δυνατότητα να παρακολουθεί την πρόοδο και να ενισχύσει σταδιακά τους δεσμούς της με το Ιράκ. Η ΕΕ θα διασφαλίσει ότι, όπου αυτό είναι δυνατό, οι γυναίκες και οι νέοι, καθώς και η κοινωνία των πολιτών του Ιράκ, θα συμμετέχουν στην εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής, των μέτρων πολιτικής και των διαδικασιών που περιγράφονται εκεί.

Για την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων έχουν προγραμματιστεί χρηματοδοτικά μέσα από τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της ΕΕ στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας. Χρηματοδότηση μπορεί επίσης να διατεθεί μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας και άλλων εξωτερικών μέσων χρηματοδότησης εντός του τρέχοντος επταετούς κύκλου οικονομικού σχεδιασμού της ΕΕ που λήγει το 2020.

Η ΕΕ —μαζί με τα συνεισφέροντα κράτη μέλη— θα αναζητήσει ευκαιρίες για την επέκταση του χαρτοφυλακίου του Περιφερειακού Ταμείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κρίση στη Συρία («Madad Fund») στο Ιράκ, με σκοπό την κάλυψη της απόστασης μεταξύ ανθρωπιστικής και μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής βοήθειας.

Η ΕΕ θα συνεχίσει επίσης να ενθαρρύνει και να χρηματοδοτεί τη συμμετοχή ιδιωτικών και δημόσιων ιρακινών φορέων στο πρόγραμμα για την έρευνα και την καινοτομία «Ορίζων 2020» της ΕΕ.

Βασικός παράγοντας για την ταχεία και επιτυχημένη εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής είναι η κατάσταση στο Ιράκ καθαυτή και η προθυμία και η ικανότητα της κυβέρνησης και του λαού του Ιράκ να προχωρήσουν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Οι πραγματικές επιτόπιες εξελίξεις, ιδίως η κατάσταση της ασφάλειας, η πολιτική σταθερότητα, η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, καθώς και η πρόοδος που σημειώνεται στον τομέα της εθνικής συμφιλίωσης, μπορεί να υποχρεώσουν την ΕΕ να προσαρμόσει τις πολιτικές και τα μέσα που αναπτύσσει στο Ιράκ. **Το επίπεδο στήριξης που παρέχει η ΕΕ στο Ιράκ θα πρέπει να συνδεθεί με τη δέσμευση του τελευταίου για μεταρρύθμιση, τον σεβασμό που δείχνει στις δημοκρατικές αρχές, την πολυσυλλεκτικότητα, τη μη χρήση βίας και την ιεράρχηση των μη στρατιωτικών κρατικών οργάνων στους τομείς της ασφάλειας και της πολιτικής διακυβέρνησης.**

Η προσέγγιση που θα ακολουθήσουν οι γείτονες του Ιράκ θα αποτελέσει βασικό καθοριστικό παράγοντα για τη σταθεροποίηση της χώρας, την επιτυχία της διαδικασίας εθνικής συμφιλίωσης και τις προσπάθειες ανασυγκρότησης. Επομένως, η ΕΕ θα πρέπει να συζητήσει το ζήτημα αυτό με τους εταίρους της στην περιοχή, ώστε να ενισχυθεί το μήνυμα ότι ένας εποικοδομητικός και υποστηρικτικός ρόλος των γειτόνων του Ιράκ προς τον λαό και την κυβέρνησή του θα συνεπαγόταν οφέλη όχι μόνο για το ίδιο το Ιράκ αλλά και για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής.

Προκειμένου να συνδράμει στην εδραίωση περιφερειακής και διεθνούς συνεργασίας για τη στήριξη του Ιράκ, η ΕΕ προτίθεται να συμπροεδρεύσει, μαζί με την ιρακινή κυβέρνηση, το Κουβέιτ, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλους εταίρους, της **διάσκεψης για την ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη του Ιράκ** που θα πραγματοποιηθεί τον Φεβρουάριο του 2018. Η διάσκεψη θα φιλοξενηθεί από το Κουβέιτ και θα περιλαμβάνει όλους τους βασικούς χορηγούς, καθώς και γειτονικές χώρες του Ιράκ.

Η ΕΕ προβλέπει επανεξέταση της εν λόγω στρατηγικής μετά την παρέλευση δύο ετών, με σκοπό την αξιολόγηση του αντίκτυπου των δράσεων που περιγράφονται σε αυτή και την πραγματοποίηση των κατάλληλων προσαρμογών. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει αξιολόγηση του τρόπου αντίληψης των πολιτικών της ΕΕ μεταξύ των κύριων δικαιούχων στο Ιράκ, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαραίτητη και συνεχής συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού και της ιρακινής κυβέρνησης στη συνεργασία με την ΕΕ.